

صادرات

دست خوش

بخشنامه های ارزی

< جلیل کاربخش راوری

عضو هیئت نمایندگان اتاق های بازرگانی،
صنایع، معادن و کشاورزی ایران و کرمان*

تک‌نرخی کردن ارز و ایجاد تکلیف برای صادرکنندگان در مورد برگشت ارز حاصل از صادرات

بخشنامه ۲۱ فروردین ۹۷ از سوی معاون اول رئیس‌جمهور، مبنی بر تک‌نرخی کردن ارز و ایجاد تکلیف برای صادرکنندگان در مورد برگشت ارز حاصل از صادرات به نرخ ۴۲۰۰ تومان صادر شد که این تصمیم‌گیری در پی افزایش نرخ ارز بازار بود. به موجب این بخشنامه صادرکنندگان مکلف به برگشت ارز با نرخ تعیین شده در بخشنامه، به دولت شدند.

بارها از سوی صاحب‌نظران مختلف در مورد اشتباه بودن این تصمیم و آسیب‌های ناشی از آن به اقتصاد کشور گفته شده است. این تصمیم در برهه‌ای از زمان منجر به توقف صادرات شد و به دلیل دستوری بودن نرخ ۴۲۰۰ تومان هیچ‌گونه منابع صادراتی به سامانه وارد نشد و دولت به اجبار از محل منابع نفتی موجود خود، ارز ۴۲۰۰ تومانی را جهت واردات به بازار تزریق کرد، اما متأسفانه این ارز به کالاهای غیرضروری نظیر موبایل نیز تخصیص داده شد. پیرو این تصمیم در دوم اردیبهشت‌ماه سال جاری بخشنامه بعدی با تصمیمات متفاوت ابلاغ شد و صادرکنندگان را مجدداً ملزم کردند ارز حاصل از صادرات را با نرخ دیگر به سامانه نیما ببرند که این اتفاق هم موجب سوءاستفاده از ارز اولیه و کاهش صادرات شد و در پی آن تأکید کردند که باید ارز حاصل از صادرات آن‌هم با نرخ متفاوتی به سامانه برگردد.

به دلیل احساس مسئولیت و با توجه به آسیب‌هایی که این بخشنامه‌ها می‌تواند به اقتصاد کشور وارد کند، به سرعت مکاتبات اولیه

کرمان به‌عنوان یکی از استان‌های صادرات محور در کشور شناخته شده و محصول پسته تولیدی در این استان، اصلی‌ترین کالای صادراتی آن است؛ اگر چه طی سال‌های اخیر به دلیل خشک‌سالی‌های متعدد تولید این محصول آسیب‌دیده، اما همچنان کرمان استان اول و برتر تولید و صادرات پسته کشور است. از دیگر محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی دارای مزیت صادراتی استان، می‌توان به خرما، مس، فولاد، سیمان و برخی محصولات صنعتی اشاره کرد.

همان‌گونه که اشاره شد به دلیل خشک‌سالی سنوات اخیر، آسیب‌هایی به تولید محصولات کشاورزی به‌خصوص پسته وارد شده است، اما عامل اصلی که در سال جاری، صادرات را دستخوش تغییر کرده، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره شده از طرف دولت است که آسیب‌های فراوانی به اقتصاد این استان خصوصاً به تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی وارد نموده است.

تصمیم پیمان‌سپاری ارزی که در پی مشکلات ارزی دولت از فروردین ماه ۹۷ طی بخشنامه‌های متعدد آغاز و در شهریورماه ابلاغ شد؛ درحالی‌است که در تناقض با ماده ۱۳ قانون مقررات صادرات و واردات است که در آن دولت از برقراری هرگونه پیمان برای صادرات کالاهای غیرنفتی منع شده است؛ لذا در خصوص صدمات وارده ناشی از «تصمیم پیمان‌سپاری ارزی» پیشنهادها و راه‌حل‌های ارائه شده به دولت از سوی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان را در ادامه بیان می‌نمایم.

تحریم‌های بین‌المللی شود، خریدار کالا و صادرکننده تمایلی به دیده شدن و استفاده از این سامانه را ندارند. لذا با پیگیری‌های اتاق کرمان به‌عنوان نماینده صادرکنندگان، پیشنهاد شد محصولات کشاورزی و صنایع وابسته از این تعهد و تکلیف پیمان سپاری مستثنی گردند و در غیر این صورت به صادرکنندگان اجازه تسویه به روش برگشت اسکناس در سامانه جامع تجارت داده شود.

البته ناگفته نماند دلیل اصلی دولت برای صدور این بخشنامه، جلوگیری از فرار ارز از کشور است و تنها به این دلیل می‌توان این تصمیم را توجیه کرد و چنان چه طبق قانون بهبود محیط کسب‌وکار در تصمیم‌گیری‌ها نظر اتاق‌های بازرگانی را هم پرسیده بودند، این وقفه و لختی در صادرات پیش نمی‌آمد، زیرا بعد از تحریم‌های بین‌المللی هیچ تضمینی بر ادامه صادرات برای صادرکنندگان باقی نمانده است و عملاً مشتریانی که با صادرکنندگان ایرانی کار می‌کنند از آن‌ها اعتبار می‌گیرند که بخشنامه اخیر باعث شده ما این مشتریان را نیز از دست بدهیم.

از آنجا که ایران در بازار پسته رقیب بزرگی مانند آمریکا دارد و طبیعتاً آن‌ها منتظر ایجاد خلل در عرضه محصول هستند تا به سرعت مشتریان ما را جذب کنند و با توجه به این که سرمایه صادرکنندگان در واقع مشتریان آن‌ها هستند که سال‌های طولانی با زحمت و شرکت در نمایشگاه‌ها انتخاب و غربال شده‌اند، متأسفانه بخشنامه‌های اخیر صادر شده از سوی حاکمیت، باعث شده عمده صادرکنندگان معتبر و دارای برند بازارهای بین‌المللی خود را از دست بدهند.

بازگرداندن حداقل ۹۵ درصد ارزش کالای صادر شده به چرخه اقتصادی کشور

یکی دیگر از مفاد این بخشنامه، صادرکنندگان کالا را مکلف می‌کند که حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ صدور پروانه صادراتی گمرک، حداقل ۹۵ درصد ارزش کالای صادر شده را به چرخه اقتصادی کشور بازگردانند و از طریق سامانه جامع تجارت به بانک مرکزی اظهار نمایند. پنج درصد باقی‌مانده به‌منظور تأمین هزینه‌هایی از قبیل بازاریابی، تبلیغات، دفاتر خارج از کشور و... در اختیار صادرکننده خواهد بود؛ اما طبق پیشنهادی که ارائه کردیم خواستار افزایش سهم هزینه تا سقف ۲۰ درصد شدیم تا امکان پوشش دادن هزینه‌ها توسط صادرکننده راحت‌تر باشد.

تعیین قیمت واقعی محصول در کمیته ارزش‌گذاری در سازمان امور گمرکی

در سنوات گذشته عمده تعرفه‌های صادراتی در کمیته تخصصی، به دلیل این که حساسیتی بر این موضوع نبوده است به‌صورت غیرواقعی از سوی گمرک تعیین می‌شد، بنابراین پیشنهاد می‌شود برای واقعی کردن تعهدات صادرکنندگان غیردولتی و واقعی شدن ارزش تعرفه‌های گمرکی، بازنگری سریع در تعیین ارزش کالاهای صادراتی با نظرات تشکل‌های تخصصی اتاق بازرگانی به عمل آید، به‌عنوان مثال ارزش صادراتی محصول خرما یک دلار و ۷۵ سنت است، در صورتی که ارزش واقعی فروش خرما در بهترین حالت با بهترین کیفیت حدود ۹۰ سنت است و صادرکننده باید ۸۵ سنت بیشتر یعنی نزدیک به دو برابر صادرات واقعی انجام شده، تعهد بدهد. به همین منوال کاشی دارای ارزش تعرفه

را با مراجع تصمیم‌گیری اعم از دولت، مجلس، بانک مرکزی و نیز هر مقام دولتی در کشور و استان که تصور می‌شد می‌تواند به تغییر در تصمیم‌گیری‌های شتاب‌زده کمک کند، انجام دادیم. البته برخی اوقات مدیران سازمان توسعه تجارت و مسئولان مربوطه وعده‌هایی به‌صورت شفاهی می‌دادند مبنی بر این که صادرات محصولات کشاورزی مشمول برگشت ارز ۴۲۰۰ تومانی نمی‌شود، اما این موضوع به‌طور رسمی و مکتوب اعلام نگردید.

متأسفانه از فروردین‌ماه تاکنون از سوی بانک مرکزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و هیئت‌وزیران بخشنامه‌های متعددی در خصوص ارز حاصل از صادرات، ابلاغ گردیده که این بخشنامه‌ها در پی تکالیفی که برای صادرکنندگان ایجاد کرده، منجر به کاهش صادرات شده است. پیشنهاد ما در این خصوص این بود که صادرکنندگان واقعی بخش خصوصی به‌ویژه صادرکنندگان بخش کشاورزی و صنایع وابسته از این‌گونه پیمان‌سپاری ارزی معاف شوند.

در چهاردهم شهریورماه ۹۷، در مرحله تصویب آخرین بخشنامه، از اتاق بازرگانی ایران درخواست شد که به‌عنوان تشکل بخش خصوصی در مورد نحوه برگشت ارز حاصل از صادرات نظر خود را اعلام نماید، لذا مقرر شده بود این موضوع در جلسه کارگروه ارزی اتاق ایران در نوزدهم شهریورماه ۹۷ مطرح گردد که متأسفانه شب قبل از تشکیل جلسه مذکور طی بخشنامه ای از سوی بانک مرکزی مجدداً صادرکنندگان را مکلف به برگشت ارز حاصل از صادرات با روش‌های پیشنهادی خودشان نمودند و در نتیجه جلسه کارگروه ارزی در نوزدهم شهریورماه لغو شد و به این ترتیب در این خصوص نظر بخش خصوصی لحاظ نشد.

وجود امکان تسویه به‌صورت ریالی

در سنوات گذشته صادرات به کشورهای عراق، افغانستان، پاکستان، کشورهای حوزه CİS و کشورهای حوزه خلیج فارس به‌صورت ریالی بوده و بخش عمده‌ای از این صادرات به‌صورت مبادلات کالایی از بازارچه‌های مرزی صورت می‌گرفت، لذا درخواست ما این است که صادرکنندگان این حوزه از مقررات دستورالعمل مذکور معاف شوند و بر اساس بخشنامه دوم اردیبهشت ۹۷ اقدام گردد، طی جلسات متعددی با حضور نمایندگان مجلس در اتاق کرمان و بررسی دغدغه‌های بخش خصوصی مراتب به وزارت جهاد کشاورزی و سازمان توسعه تجارت، نیز اعلام گردید.

در بندهایی از بخشنامه، نحوه برگشت ارز توضیح داده شده و عنوان شده است که صادرکنندگان می‌توانند به پنج روش ارز خود را برگشت دهند:

۱. با استفاده از واردات خود در مقابل صادرات،
۲. با استفاده از واردات اشخاص ثالث در مقابل صادرات خود،
۳. از طریق فروش ارز به بانک‌ها و صرافی‌های مجاز،
۴. از طریق رفع تعهد دیون ارزی نزد بانک‌های ایرانی و خارجی،
۵. سپرده بانکی.

از آنجا که صادرکنندگان در پی تحریم‌های بین‌المللی چندین ساله اخیر یک شبکه می‌پرگی برگشت ارز صادراتی را ایجاد نموده‌اند و مشتری و صادرکننده برای ایجاد این شبکه هزینه هنگفتی پرداخت کرده‌اند؛ و در سامانه موجود به دلیل این که باید آمار و مشخصات مشتری، صرافی و صادرکننده ثبت شود و ممکن است مشتری خارجی نیز مشمول

در کنار مباحث بالا خوب است که به دو دغدغه بسیار مهم تأمین مالی صادرات محصولات کشاورزی و معافیت مالیاتی صادرات و اقدامات در این راستا نیز اشاره شود:

- تلفیق منابع صندوق توسعه ملی با منابع داخلی بانکها

ازجمله اقدامات اتاق کرمان در سالهای اخیر، تلاش و پیگیری برای تأمین مالی صادرات محصولات کشاورزی بوده است که امسال نیز با پیگیری اتاق و حضور در جلسات صندوق توسعه ملی و مساعدت آن ها، منابع صندوق توسعه ملی با منابع داخلی بانکها به خصوص بانکهای کشاورزی و توسعه صادرات تلفیق و پرداخت می شود که البته نرخ سود ۱۴/۵ درصد تسهیلات صندوق توسعه ملی در حوزه صادرات مناسب نیست.

به دستگاههای مربوطه پیشنهاد می شود که اگر تسهیلاتی را برای صادرکنندگان در نظر می گیرند حداقل با نرخ پایه ۱۱ مصوب صادرات باشد اگرچه، آن هم در مقایسه با نرخ تأمین مالی رقبای بین المللی ما توجیه ندارد.

دغدغه های مالیاتی

یکی دیگر از مشکلات صادرکنندگان دغدغه های مالیاتی است. در قانون اصلاح مالیاتی که از ابتدای سال ۹۵ اجرایی شده است، صادرکنندگان قبل از سال ۹۵، با قانون قبلی مشمول معافیت مالیاتی می شدند و با ابلاغ و اجرای قانون اصلاح مالیاتی صادرکنندگان مشمول نرخ صفر شدند. حال در ماده ۱۴۶ مکرر اصلاحیه قانون مالیاتهای مستقیم گفته شده که مشمولین نرخ صفر مکلفاند دفاتر و اسناد مثبتانه را نگهداری کنند، اما برخی از صادرکنندگان سنتی به دلیل عدم آگاهی تصور می کردند مانند قبل، می توانند با ارائه اسناد و اظهارنامه گمرکی به سازمان مالیاتی و تنها دادن اظهارنامه مالیاتی رفع تکلیف کنند و از سویی در قانون برنامه ششم بر صادرات با نرخ صفر تأکید شده است.

در برنامه پنجم توسعه هیچ تکلیفی برای صادرکنندگان وجود نداشته و مطابق قانون قبلی مالیات بوده است، از طرفی هم قانون برنامه پنجم در پایان سال ۹۴ به دلیل آماده نبودن برنامه ششم یک سال تمدید شد؛ که به همین علت بارها با سازمان مالیاتی کشور مکاتباتی را انجام دادیم و پیشنهاد داده شد که صادرکنندگانی که در سال ۹۵ هم مشمول قانون برنامه پنجم شدند، تکلیفی مبنی بر نگهداری دفاتر و تکالیف ایجاد شده در قانون اصلاحی نداشته باشند.

از سویی با پیگیری هایی که به نمایندگی از اتاق ایران در کارگروهی برای اصلاح قانون مالیاتهای مستقیم انجام داده ایم حذف بخشی از ماده ۱۴۶ مکرر که مشمولان نرخ صفر را نیز مکلف به نگهداری دفاتر و اسناد می نماید پیشنهاد داده ایم که امیدواریم به زودی طی لایحه ای از سوی دولت به مجلس تقدیم و به سرعت به تصویب مجلس برسد.

در پایان از رئیس اتاق بازرگانی کرمان و همکارانم در اتاق به دلیل پیگیری های مستمر و حمایت های همه ی دوستان تشکر ویژه دارم که اگر امروز زحمات ما به ثمر رسیده، حاصل حمایت های آنها بوده، همچنین از همراهی های نمایندگان مردم استان در مجلس، آقای رزم حسینی استاندار سابق، آقای دکتر فدایی سرپرست استانداری کرمان، مدیران دستگاه های

دولتی و مسئولان مرتبط قدرانی و تشکر می نمایم. ●

صادراتی، ۴ دلار در هر مترمربع است؛ اما کاشی باقیمت واقعی یک دلار در هر مترمربع به فروش می رسد، به این ترتیب ۴ برابر ارزش کالا برای صادرکننده تعهد ایجاد می شود که درخواست فوری تعیین ارزش واقعی محصولات را ارائه داده ایم.

کارت های بازرگانی اجاره ای

در چند سال اخیر واردات بی رویه و قاچاق کالا به یکی از معضلات عرصه تجارت کشور تبدیل شده و کارت بازرگانی به عنوان یکی از ابزارهای اصلی تجارت فرامرزی در روند قاچاق کالا از میدادی رسمی تأثیر به سزایی داشته است؛ مواردی چون فرار مالیاتی گسترده، انباشت بدهی های گمرکی، کاهش درآمدهای دولتی و تضییع حقوق بیت المال، نابسامانی فضای اقتصادی، تولید داخلی و کسب و کار و ... بخشی از معضلات کارت های بازرگانی اجاره ای است.

از آنجا که دستورالعمل های مبنی بر قانون صادرات و واردات در فروردین ماه هرسال توسط سازمان توسعه تجارت ایران ابلاغ می شود و هم زمان تجار و بازرگانان کشور، فعالیت های خود را با این دستورالعمل ها تطبیق می دهند، قطعاً بیشتر تجار و بازرگانان قراردادهای سال ۹۷ خود را منعقد نموده اند، لذا پیشنهاد می گردد اجرای این دستورالعمل به ابتدای سال ۹۸ موکول گردد.

در نهایت امیدواریم با تأثیرگذاری پیگیری های انجام شده و پیشنهاد های ارائه شده، پاره ای از صدمات ناشی از بخشنامه ها و تصمیمات شتاب زده دولت سریعاً جبران شود.

در سنوات گذشته عمده تعرفه های صادراتی در کمیته تخصصی، به دلیل این که حساسیتی بر این موضوع نبوده است به صورت غیر واقعی از سوی گمرک تعیین می شد، بنابراین پیشنهاد می شود برای واقعی کردن تعهدات صادرکنندگان غیردولتی و واقعی شدن ارزش تعرفه های گمرکی، بازنگری سریع در تعیین ارزش کالاهای صادراتی با نظرات تشکل های تخصصی اتاق بازرگانی به عمل آید، به عنوان مثال ارزش صادراتی محصول خرما یک دلار و ۷۵ سنت است، در صورتی که ارزش واقعی فروش خرما در بهترین حالت با بهترین کیفیت حدود ۹۰ سنت است و صادرکننده باید ۸۵ سنت بیشتری یعنی نزدیک به دو برابر صادرات واقعی انجام شده، تعهد بدهد.